

**2002:29 Motion av Inger Stark och Veronica Ekström
(båda v) om rätten för unga kvinnor med utländsk
bakgrund att själva få välja sina liv**

Att själv få välja

Rubriken kommer ifrån en C-uppsats på Socialhögskolan. Författare är Mariet Ghadimi och uppsatsen handlar om unga kvinnor med utländsk bakgrund. Den beskriver de olika strategier som flickorna utvecklar för att utöka sitt handlingsutrymme och skapa möjligheter att så långt möjligt leva ett liv som de själva väljer. Vad de önskar är helt enkelt att leva samma liv som svenska flickor i samma ålder. De vill ha samma rättigheter och skyldigheter som svenska kvinnor har i Sverige enligt lag.

Den teoretiska utgångspunkten i uppsatsen och i vår motion är att det finns ett könsmaktsystem där männen är överordnade. Mäns våld mot kvinnor handlar i grunden inte om kultur. Det handlar om ett strukturellt förtryck som utövas över hela världen. En patriarkal ordning där män som grupp är överordnade kvinnor som grupp. Detta gäller även i Sverige. Det har tagit lång tid för samhället att se det strukturella våldet mot kvinnor. Samtidigt som det är viktigt att se det strukturella mönstret måste vi erkänna det specifika uttryck som kvinnoförtrycket tar sig i heder- och skamrelaterade kulturer. Att förtrycket kan förstås utifrån en kulturell förklaringsmodell där mäns heder skadas av kvinnors beteende. Om en handling är kulturell eller inte kan testas med frågan: finns det något sätt att legitimera denna handling utifrån allmänt vedertagna normer i den aktuella kulturen?

Det finns en tendens att tala om kultur som ett estetiskt ytfenomen och inte som något vi aktivt konstruerar i relation till vår omvärld. Det finns en uppsättning moraliska principer som man i vissa kulturer skulle kunna åberopa för att legitimera exempelvis hedersmord. Dessa moraliska principer är inte universellt förekommande utan kulturspecifika. Detta kan vi inte blunda för. Då osynliggör vi de flickor och unga kvinnor som berörs i vår rädsla att anklagas för främlingsfientlighet och rasism.

Kvinnorörelsen har kommit olika långt i olika länder i sin kamp för kvinnors frigörelse och lika rättigheter. I grunden handlar det om att även

kvinnor ska omfattas av de mänskliga rättigheterna. I Sverige har kvinnorörelsen sedan i början av 1900-talet arbetat för alla kvinnors rätt till sin egen kropp och sexualitet och rätt att själv välja den som man vill leva sitt liv med. Det står idag mycket klart att den kampen måste fortsätta, att vi inte kan luta oss tillbaka och tro att kampen om kvinnors mänskliga rättigheter kan läggas ner.

Våldet mot kvinnor är ett stort samhällsproblem som måste bekämpas på alla plan. För att kunna göra det måste vi ha kunskaper. I Sverige misshandlas varje år ett trettiotal kvinnor till döds av sin partner. Ofta är det behovet av att kontrollera kvinnan, behovet av att visa sin makt över kvinnan som utlöser misshandeln. Våldet finns i alla samhällsklasser och etniska grupper. För invandrade kvinnor är denna kontroll sanktionerad under benämningen tradition, kultur och religion, något som svenska myndigheter visat sig blunda för. Alla kvinnor, unga som gamla och oavsett etniskt ursprung, ska ges samma skydd i svensk lagstiftning och praxis. Så sker inte idag. Detta, menar vi, är en aktiv medverkan i ett kvinnoförtryck som det svenska samhället i så många andra sammanhang uttrycker sitt avståndstagande och sin avsky inför.

Villkoren för tonårsflickor är de facto olika. Invandrarflickor är ingen homogen grupp. Kunskaperna om detta är otillräckliga hos svenska myndigheter. Men om situationen för de flickor som är utsatta ska kunna förändras måste kunskaperna finnas hos berörda tjänstemän och myndigheter. Likaså är kunskaperna om hur man ska stötta föräldrarna i deras föräldraroll små eller obefintliga. Det krävs utbildning för både skolans och socialtjänstens personal och andra berörda för att de ska kunna hantera dessa speciella problem. Istället för att se styrkan och viljan hos de här flickorna och kvinnorna att förändra sina liv gör det svenska samhället i sin välvilja dem till offer. Vi behöver hitta metoder för att rätt ta tillvara de särskilda kunskaper som kvinnor med utländsk bakgrund har och använda dem i utbildning och i stödåtgärder. Bristerna i socialtjänstens och skolans insatser förefaller inte vara en följd av bristande resurser och hinder i allmänhet utan av en kollektiv oförmåga från samhällets sida. En oförmåga som har gjort att många flickor/kvinnor har lämnats utan eller med felaktig hjälp i svåra situationer. I en del uppmärksammade fall har de fått betala med sitt liv.

De två mest uppmärksammade fallen handlar om Fadime och Pela; Fadime mördades av sin far och Pela av sina farbröder. De finns flera kända och okända flickor här i Stockholm som befinner sig i en lika hotfull situation. Vi måste göra allt som står i vår makt för att förhindra liknande tragedier. Fadime hade flera råd att ge som vi bör följa. Hon föreslog bland annat ökad kommunikation mellan myndigheter och invandrarföreningar, skapande av flera möten mellan svenska och utländska familjer och individer. Ge

socialtjänsten mer resurser och utbildning för att hjälpa unga flickor/kvinnor med utländsk bakgrund och starta grupper där flickor med liknande erfarenheter kan träffas och ge varandra stöd och hjälp.

Även tonårspojkar och unga män med utländsk bakgrund kan ha problem när det gäller familjens/släktens normer och traditioner. Det förväntas ofta av pojkarna att de ska agera "hedersväktare" åt sina systrar. Säkerligen är det så att de flesta tonårspojkar och unga män med utländsk bakgrund vill slippa leva efter urgamla patriarkala mönster som förtrycker deras mammor och systrar, men det är närmast omöjligt för dem att på egen hand ta itu med dessa mönster och strukturer. Det är viktigt att skolan uppmärksammar detta och aktivt arbetar med barn och föräldrar. Ett aktivt jämställdhetsarbete redan i förskolan är nödvändigt.

Det kan vara svårt nog för unga människor att berätta för utomstående att de har svårigheter i familjen. Ännu svårare torde det vara för ungdomar med utländsk bakgrund. Det kan vara lättare att vända sig till en person som är i ungefär ens egen ålder. Vi föreslår flickgrupper enligt Fadimes modell och att unga kontaktpersoner utbildas som flickor med problem kan vända sig till. Dessa kontaktpersoner kan hjälpa till med olika myndighetskontakter och hjälpa till att starta samtalsgrupper. Även den uppsökande verksamheten är viktig. Det är viktigt att få kontakt med flickorna och deras familjer innan det är för sent och tragedin är ett faktum.

Det finns kunskaper på socialhögskolan och socialtjänstens FoU-enhet som de tre förvaltningarna bör ta del av när de utarbetar utbildningar för berörda tjänstemän. De tre förvaltningarna är utbildningsförvaltningen, socialtjänstförvaltningen och integrationsförvaltningen. En annan viktig samarbetspartner är Orienteringshjälp. Det har bland annat gjorts försök med förebyggande psykosocialt arbete med invandrade familjer. Syftet med den gruppmetod som användes var att förstärka föräldrarollen och att förebygga en negativ utveckling av den kris som många invandrare genomgår. Framför allt ville man förhindra "nostalgisk fixering" hos föräldrarna. Det försök som vi hänvisar till här finns närmare beskrivet i FoU-rapporten "Förebyggande psykosocialt arbete med invandrade familjer av Marcela Bravo och Eva Britt Lönnback (FoU-rapport 1997:22). Det är viktigt att utarbeta metoder som familjerådgivningar och ungdomsmottagningar kan använda i sitt föräldraråd. De största och bästa kunskaperna finns hos de tusentals kvinnor som direkt berörs. Flera kvinnojourer och nätverk har bildats för att stötta de utsatta flickorna. Vi kan nämna några som vi menar att staden ska samarbeta med och hämta kunskap ifrån. Terrafem är en relativt nybildad kvinnojour som fyller två år i mars. Det är en rikstäckande jourtelefon för kvinnor med utländsk härkomst. Andra viktiga organisationer att söka samarbete med och kunskap

ifrån är "Kvinnors nätverk" och föreningen "Glöm aldrig Pela och Fadime ". De aktiva i de ovan nämnda och liknande organisationer består av kvinnor som har egna erfarenheter av hot och våld från familjen/släkten. Dessutom är det viktigt att lyfta fram dem som de starka förebilder de faktiskt är för flickor och unga kvinnor.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi fullmäktige besluta att

1. socialtjänstförvaltningen, integrationsförvaltningen och utbildningsförvaltningen får i uppdrag att ta fram ett utbildningsprogram för berörda tjänstemän och myndigheter som kommer i kontakt med flickorna och deras familjer. Detta bör lämpligen ske i samarbete med Socialhögskolan och Socialtjänstförvaltningen.
2. utbildningsförvaltningen ska samarbetet utvecklas och utökas för att kunna möta flickorna, deras bröder och föräldrar innan tragiska händelser har skett
3. familjerådgivningen och ungdomsmottagningarna får utbildning i de här frågorna så att de kan hantera problemen och utarbetar metoder som ger flickorna och deras familjer rätt stöd och hjälp.
4. de tre berörda förvaltningarna hjälper till i skapandet av stödgrupper samt utbildar och anställer kontaktpersoner på Stockholms skolor till vilka flickorna kan vända sig
5. de tre berörda förvaltningarna förbättrar och utvecklar ett samarbete med frivilliga organisationer som arbetar med utsatta flickor/kvinnor med utländsk bakgrund, exempelvis "Terrafem" och "Kvinnors nätverk" och "Glöm aldrig Pela och Fadime-föreningen.

Stockholm den 13 maj 2002

Inger Stark

Veronica Ekström